

Wymagania edukacyjne z historii zakres podstawowy dla klasy 1 Liceum ogólnokształcącego 4-letnie

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Po co nam historia?	- Program nauczania, zasady pracy, kryteria oceniania - Podstawowe pojęcia (prehistoria, historia, epoki historyczne, rodzaje źródeł historycznych) - Periodyzacja dziejów - Cele i metody pracy ze źródłami i schematami, planami i materiałem ilustracyjnym	– prawidłowo stosuje pojęcie <i>historia</i> , <i>prehistoria</i>	– rozpoznaje rodzaje źródeł historycznych	– opisuje rodzaje źródeł historycznych – wymienia w kolejności chronologicznej epoki historyczne	– wskazuje i wyjaśnia ramy chronologiczne poszczególnych epok historycznych	– wyjaśnia zasady pracy z materiałami źródłowymi
Rozdział I. Pierwsze cywilizacje						
1. Zanim zaczęła się historia	- Podstawy antropogenezy - Chronologia prehistorii: epoki kamienia, brązu i żelaza - Rewolucja neolityczna i jej znaczenie	– prawidłowo stosuje pojęcie <i>prehistoria</i> – wymienia w kolejności epoki prehistorii (epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza) – wskazuje na mapie rejon pojawienia się <i>Homo sapiens</i>	– prawidłowo wyjaśnia pojęcia: <i>paleolit</i> , <i>neolit</i> , <i>antropogeneza</i> , <i>rewolucja neolityczna</i> – przedstawia na mapie przebieg migracji <i>Homo sapiens</i>	– wymienia w porządku chronologicznym etapy ewolucji człowieka – wyjaśnia znaczenie rewolucji neolitycznej	– przedstawia ideę ewolucji Karola Darwina – opisuje etapy ewolucji człowieka – wyjaśnia cechy sztuki paleolitu i neolitu	– w szerokim aspekcie przedstawia i wyjaśnia dokonania naukowe Karola Darwina
2. Starożytna Mezopotamia	- Znaczenie wielkich rzek dla rozwoju cywilizacji i powstania pierwszych państw - Ustrój polityczny państw-miast sumeryjskich i ukształtowanie się	– wskazuje na mapie rejony wielkich rzek (Tygrys, Eufrat) – wyjaśnia rolę wielkich rzek dla rozwoju gospodarki – rozpoznaje pismo klinowe	– wymienia najważniejsze wynalazki cywilizacji sumeryjskiej – wyjaśnia cechy ustrojowe sumeryjskich miast-państw – wskazuje na mapie obszar Babilonu i Asyrii – rozpoznaje dzieła sztuki	– wyjaśnia okoliczności powstania pisma i znaczenie jego wynalezienia – wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Hammurabiego, Sargona Wielkiego	– opisuje w porządku chronologicznym najważniejsze etapy dziejów Mezopotamii – wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Nabuchodonozora II, Assurbanipala	– w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny postania pierwszych państw w rejonie Mezopotamii – porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii

	pierwszych imperiów • Pismo i znaczenie jego wynależenia • Najważniejsze cywilizacje Mezopotamii: Sumer, Babilonia i Asyria • Ustrój polityczny i struktury społeczne starożytnych cywilizacji Mezopotamii • Osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii • Współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu		mezopotamskiej	– wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa – za pomocą mapy opisuje zmiany granic starożytnych imperiów – opisuje ustrój polityczny i struktury społeczne starożytnych cywilizacji – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii – wyjaśnia cechy religii mezopotamskiej		– wskazuje współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu
3. Starożytny Egipt	• Dzieje starożytnego Egiptu • Ustrój polityczny państwa faraonów • Struktura społeczeństwa starożytnego Egiptu • Politeistyczne wierzenia Egipcjan • Osiągnięcia cywilizacji Egiptu • Współczesne dziedzictwo cywilizacji Egiptu • Najważniejsze zachowane zabytki cywilizacji Egiptu – piramidy	– wskazuje na mapie Egipt i Nil – wyjaśnia rolę Nilu dla gospodarki egipskiej – rozpoznaje pismo hieroglificzne – rozpoznaje piramidy egipskie	– opisuje warunki naturalne Egiptu – opisuje główne cechy ustroju politycznego starożytnego Egiptu – wymienia główne cechy religii egipskiej – rozpoznaje dzieła sztuki egipskiej – wyjaśnia okoliczności powstania piramid	– za pomocą mapy opisuje zmiany granic Egiptu – opisuje główne cechy ustroju społecznego starożytnego Egiptu – wymienia i opisuje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej – wymienia głównych bogów egipskich i opisuje mitologię egipską	– w szerokim aspekcie przedstawia rolę czynników geograficznych dla dziejów starożytnego Egiptu – wymienia w porządku chronologicznym główne etapy dziejów starożytnego Egiptu – wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Ramzesa II, Echnatona	– w szerokim aspekcie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa egipskiego – porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii i Egiptu – wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnego Egiptu – wyjaśnia okoliczności odczytania hieroglifów egipskich
4. Izrael i Fenicja	• Inne cywilizacje Bliskiego Wschodu: Izrael i Fenicja	– wskazuje na mapie rejon Izraela (z	– wyjaśnia główne założenia religii żydowskiej	– za pomocą mapy przedstawia zmiany	– opisuje główne etapy losów narodu	– w szerokim aspekcie ukazuje losy narodu

	• Monoteizm religii żydowskiej i jego znaczenie • Dzieje państwa żydowskiego • Kolonizacja fenicka i jej znaczenie • Ewolucja pisma – wykształcenie alfabetu	Jerozolimą) i Fenicji – wymienia główne założenia monoteizmu – rozpoznaje pismo fenickie	– wskazuje na mapie rejony kolonizacji fenickiej – wymienia główne osiągnięcia starożytnych Fenicjan	granic Izraela – wyjaśnia znaczenie kolonizacji fenickiej – wyjaśnia znaczenie powstania alfabetu	żydowskiego – ukazuje rolę wielkich przywódców: Abrahama, Mojżesza, Salomona	żydowskiego w starożytności – wyjaśnia rolę religii żydowskiej dla dziejów ludzkości
5. Cywilizacje Indii i Chin	• Cywilizacja Indusu i Żółtej Rzeki • Źródła wielkich religii i systemów etycznych: hinduizmu, buddyzmu, konfucjanizmu i taoizmu • Osiągnięcia cywilizacji Dalekiego Wschodu i Indii	– wskazuje na mapie rejon Indusu i Żółtej Rzeki – rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji starożytnych Indii i Chin	– wymienia główne osiągnięcia cywilizacji starożytnych Indii i Chin – rozróżnia główne dalekowschodnie religie i systemy etyczne	– wyjaśnia znaczenie osiągnięć cywilizacji Indii i Chin – wyjaśnia główne zasady dalekowschodnich religii i systemów etycznych: hinduizmu, buddyzmu, konfucjanizmu i taoizmu	– opisuje główne etapy dziejów starożytnych Indii i Chin	– wskazuje współczesne dziedzictwo starożytnych cywilizacji Indii i Chin
Rozdział II. Dzieje starożytnej Grecji						
1. Hellada i Hellenowie	• Wpływ ukształtowania terenu na cywilizację antycznej Grecji • Charakterystyka <i>polis</i> greckiej • Elementy wspólnoty greckiej • Rola religii greckiej • Wielka kolonizacja i jej znaczenie	– wskazuje na mapie teren Grecji – wyjaśnia wpływ ukształtowania naturalnego Grecji dla dziejów Hellady – prawidłowo stosuje pojęcie <i>polis</i> – wymienia główne cechy systemu <i>polis</i>	– opisuje warunki naturalne Grecji – wskazuje na mapie najważniejsze regiony starożytnej Grecji – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>wielka kolonizacja grecka, kolonia, metropolia</i> – wskazuje na mapie rejony kolonizacji greckiej – wymienia główne cechy religii greckiej	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>cywilizacja minojska, cywilizacja mykeńska</i> – rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji minojskiej i mykeńskiej – opisuje proces i wyjaśnia znaczenie kolonizacji greckiej – opisuje struktury społeczne <i>polis</i> – wymienia głównych bogów i opisuje cechy mitologii greckiej	– opisuje główne etapy dziejów cywilizacji minojskiej i mykeńskiej – porównuje kolonizację fenicką z kolonizacją grecką – wyjaśnia rolę religii i sportu jako czynników integrujących Hellenów	– w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie <i>polis</i> dla dziejów cywilizacji europejskiej – wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji starożytnej Grecji

2. Ateńska demokracja	• Początki Aten • Pierwotny ustrój Aten • Społeczeństwo ateńskie • Reformatorzy ustroju ateńskiego • Charakterystyka demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa • Osiągnięcia i dziedzictwo starożytnych Aten	– wskazuje na mapie Ateny – prawidłowo umiejscawia w czasie życie Peryklesa – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>demokracja, oligarchia, obywatel</i> – wymienia główne organy władzy w demokratycznych Atenach	– wyjaśnia główne cechy ustrojowe demokratycznych Aten – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>ostracyzm, demagog, tyran</i> – opisuje strukturę społeczną Aten – rozpoznaje plan antycznych Aten	– opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Zgromadzenie ludowe, Rada 500, sąd ludowy, strateg</i>	– opisuje w porządku chronologicznym główne etapy przemian ustrojowych w Atenach – wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Drakona, Solona, Pizystrata, Klejstenesa, Peryklesa	– wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji ateńskiej – w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia demokrację ateńską – w szerokim aspekcie opisuje i ocenia działalność Peryklesa
3. Starożytna Sparta	• Początki Sparty • Oligarchiczny ustrój Sparty • Organizacja społeczeństwa Sparty • Wychowanie i życie Spartan	– wskazuje na mapie Spartę – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>oligarchia, wychowanie spartańskie</i> – wymienia główne organy władzy w Sparcie	– wyjaśnia główne cechy ustrojowe Sparty – opisuje strukturę społeczną Sparty – prawidłowo stosuje pojęcie: <i>helota</i> – wymienia etapy życia spartiaty	– opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w Sparcie – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>efor, geruzja, zgromadzenie ludowe</i> – opisuje i wyjaśnia znaczenie wychowania spartańskiego	– opisuje w porządku chronologicznym dzieje starożytnej Sparty – wyjaśnia rolę Likurga	– w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia ustrój polityczny i społeczny Sparty – porównuje i ocenia ustroje Aten i Sparty
4. Wojny grecko-perskie	• Narodziny i ekspansja imperium perskiego na Bliskim Wschodzie • Specyficzne rozwiązania militarne Greków • Przebieg działań zbrojnych podczas wojen perskich • Odniesienia do zmagañ grecko-perskich w kulturze współczesnej • Ekspansja Aten po zwycięstwie nad Persją	– wskazuje na mapie Persję – umiejscawia w czasie wojny perskie – rozpoznaje i opisuje hoplitę greckiego	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>hoplita, falanga, triera</i> – wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen persko-greckich (Maraton, Termopile, Salamina)	– za pomocą mapy przedstawia ekspansję perską – wyjaśnia genezę wojen perskich – wyjaśnia przyczyny sukcesu Greków – wymienia skutki wojen grecko-perskich	– opisuje w porządku chronologicznym przebieg wojen grecko-perskich – wyjaśnia znaczenie wielkich wodzów: Miltiadesa, Leonidasa, Temistoklesa – wyjaśnia okoliczności i znaczenie powstania Związku Morskiego	– w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie wojen grecko-perskich dla losów Europy

5. Podboje Aleksandra Macedońskiego	• Skutki rywalizacji wewnątrz świata greckiego po zakończeniu wojen perskich • Przebieg podbojów Aleksandra Macedońskiego • Organizacja imperium macedońskiego • Znaczenie podbojów macedońskich dla kultury greckiej • Narodziny kultury hellenistycznej • Świat hellenistyczny	– lokalizuje na mapie Macedonię i Persję – lokalizuje w czasie panowanie Aleksandra Macedońskiego – wymienia główne osiągnięcia Aleksandra Macedońskiego	– wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy z czasów Aleksandra Wielkiego (Issos, Gaugamela) – prawidłowo stosuje pojęcie: <i>epoka hellenistyczna</i>	– wymienia przyczyny i skutki wojny peloponeskiej – wyjaśnia rolę Filipa II dla dziejów Macedonii – za pomocą mapy przedstawia ekspansję Aleksandra Macedońskiego – wyjaśnia przyczyny sukcesów armii macedońskiej – wymienia skutki podbojów Aleksandra Wielkiego	– opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów Filipa II i Aleksandra Macedońskiego – wyjaśnia rolę Demostenesa – wyjaśnia cechy ustrojowe monarchii Aleksandra Wielkiego	– w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym przedstawia i ocenia działalność Aleksandra Macedońskiego – wyjaśnia ponadczasowe znaczenie podbojów Aleksandra Macedońskiego
6. Kultura starożytnej Grecji	• Narodziny filozofii greckiej • Starożytny grecki teatr • Architektura grecka • Literatura i teatr grecki • Igrzyska olimpijskie i rola kultury fizycznej w antycznej Grecji	– rozpoznaje najważniejsze dzieła kultury starożytnej Grecji – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>filozofia, dramat, igrzyska olimpijskie</i>	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>kultura helleńska, kultura hellenistyczna, gimnazjon</i> – wyjaśnia rolę Homera – wymienia najważniejsze osiągnięcia kulturowe Greków	– wyjaśnia rolę: Sokratesa, Platona, Arystotelesa – opisuje główne cechy dramatu greckiego (tragedii, komedii) – opisuje główne porządki architektoniczne w starożytnej Grecji – opisuje i wyjaśnia rolę igrzysk olimpijskich w Grecji	– opisuje główne cechy jońskiej filozofii przyrody, epikureizmu i stoicyzmu – wyjaśnia rolę: Talesa z Miletu, Pitagorasa, Herodota, Tukidydesa	– wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnej Grecji
Rozdział III. Dzieje starożytnego Rzymu						
1. Republika rzymska	• Społeczeństwo Rzymu i źródła napięć społecznych • Powstanie ustroju republikańskiego	– wskazuje na mapie Italię, Rzym – lokalizuje w czasie powstanie Rzymu – prawidłowo stosuje	– wyjaśnia pojęcia: <i>monarchia, republika</i> – wyjaśnia główne cechy ustrojowe republikańskiego	– opisuje legendę o powstaniu Rzymu – opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów	– opisuje w porządku chronologicznym przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie – wymienia	– wyjaśnia w szerokim aspekcie przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie – porównuje i ocenia

	- Zasady funkcjonowania republiki - Najważniejsze urzędy republiki rzymskiej	pojęcia: <i>monarchia, republika</i>	Rzymu – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>konsul, dyktator, obywatel, patrycjusze, plebejusze</i> – opisuje strukturę społeczną Rzymu – rozpoznaje plan antycznego Rzymu	władzy w republikańskim Rzymie – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>zgromadzenia ludowe, senat, trybun ludowy, pretor, cenzor</i>	najważniejszych bogów i wyjaśnia założenia ich mitologii	ustrój republikańskiego Rzymu z innymi ustrojami antyku
2. Podboje Rzymu	- Organizacja armii rzymskiej - Podboje Rzymu w Italii - Wojny punickie - Postacie wybitnych wodzów i ich wpływ na dzieje starożytne - Podbój świata śródziemnomorskiego - Konsekwencje podbojów dla Rzymu	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>legion, imperium</i> – rozpoznaje i opisuje rzymskiego legionistę	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>sprzymierzeńcy, kolonie rzymskie, prowincja</i> – opisuje strukturę legionu rzymskiego – wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen punickiej (Kanny, Zama)	– za pomocą mapy przedstawia ekspansję rzymską – wyjaśnia genezę wojen punickich – wyjaśnia przyczyny sukcesów Rzymian – wymienia skutki podbojów rzymskich	– opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów rzymskich – wyjaśnia rolę wielkich wodzów: Pyrrusa, Hannibala, Scypiona Afrykańskiego	– w szerokim aspekcie wyjaśnia skutki podbojów rzymskich dla Rzymu i całego basenu śródziemnomorskiego
3. Początki cesarstwa rzymskiego	- Kryzys republiki rzymskiej - Rywalizacja wodzów o władzę w Rzymie - Podboje i wojny domowe w I w. p.n.e. - Okoliczności powstania cesarstwa - Ustrój pryncypatu	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>republika, cesarstwo, niewolnictwo</i>	– wymienia polityczne i społeczne przyczyny kryzysu republiki rzymskiej – lokalizuje w czasie i wymienia główne osiągnięcia Juliusza Cezara, Oktawiana Augusta – prawidłowo stosuje pojęcie: <i>gladiator</i>	– opisuje powstanie Spartakusa – wyjaśnia pojęcia: <i>I triumwirat, II triumwirat, pryncypat</i> – wymienia i lokalizuje w czasie główne bitwy okresu wojny domowej w Rzymie (Farsalos, Akcjum)	– opisuje w porządku chronologicznym etapy przemian ustrojowych w Rzymie – wyjaśnia rolę wielkich przywódców: braci Grakchów, Krassusa, Pompejusza, Marka Antoniusza, Kleopatry VII	– w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i skutki przemian ustrojowych w Rzymie – w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia działalność Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta
4. Imperium Rzymskie	- <i>Pax Romana</i> i zasady funkcjonowania imperium - Rola limesu jako granicy imperium	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Imperium Rzymskie, romanizacja</i> – wskazuje na mapie Imperium Rzymskie	– wyjaśnia pojęcie <i>romanizacja</i> i podaje jej przykłady – rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji	– za pomocą mapy przedstawia proces rozszerzania Imperium Rzymskiego w okresie cesarstwa	– wyjaśnia przyczyny zahamowania ekspansji rzymskiej – opisuje przemiany religii rzymskiej w	– w szerokim zakresie wskazuje przyczyny i skutki procesu romanizacji – w szerokim zakresie

	• Kontakty Rzymian z ludami spoza granic imperium (w tym szlak bursztynowy) • Niewolnictwo: znaczenie w gospodarce i życiu społecznym, różnorodny status niewolników • Religia rzymska i przyswajanie kultów obcych podczas podbojów		rzymskiej – wyjaśnia pojęcie: <i>kult cesarza</i>	– wyjaśnia pojęcia: <i>pax Romana, limes, szlak bursztynowy, wyzwoleniec</i> – opisuje przemiany społeczne w okresie wczesnego cesarstwa	okresie wczesnego cesarstwa	wyjaśnia przyczyny trwałości Imperium Rzymskiego
5. Osiągnięcia Rzymian	• Znaczenie prawa rzymskiego • Architektura rzymska • Rozwój sieci szlaków komunikacyjnych imperium • Sztuka i literatura rzymska	– prawidłowo stosuje pojęcie <i>prawo rzymskie</i> – rozpoznaje główne dzieła kultury starożytnego Rzymu	– wymienia cechy prawa rzymskiego – wymienia cechy architektury rzymskiej	– wyjaśnia ponadczasowe znaczenie prawa rzymskiego – wyjaśnia zjawisko hellenizacji kultury rzymskiej	– przedstawia działalność: Polibiusza, Tacyta, Cyserona, Owidiusza, Wergiliusza, Horacego	– wyjaśnia znaczenie kultury rzymskiej dla dziejów Imperium Rzymskiego – wskazuje dziedzictwo kultury rzymskiej
6. Narodziny chrześcijaństwa	• Początki chrześcijaństwa • Prześladowania chrześcijan – ich skala i przyczyny • Wzrost popularności, legalizacja i uznanie chrześcijaństwa za religię państwową • Pierwsze herezje i rozłamy w chrześcijaństwie	– prawidłowo stosuje pojęcie <i>chrześcijaństwo</i> – umiejscawia w czasie narodziny chrześcijaństwa – rozpoznaje symbole chrześcijańskie	– wymienia główne cechy chrześcijaństwa – wymienia etapy powstania religii chrześcijańskiej – wyjaśnia symbole chrześcijaństwa – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>mesjasz, męczennicy, herezja</i>	– wyjaśnia genezę powstania chrześcijaństwa – za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się chrześcijaństwa – przedstawia działalność św. Piotra i Pawła	– opisuje w porządku chronologicznym ewolucję pozycji chrześcijaństwa w Imperium Rzymskim – wyjaśnia przyczyny sukcesu chrześcijaństwa	– w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania chrześcijaństwa dla dziejów
7. Upadek cesarstwa rzymskiego	• Dominat w Rzymie • Relacje imperium z plemionami barbarzyńskimi • Zmiany społeczne w	– prawidłowo umiejscawia w czasie rozpad Imperium Rzymskiego – prawidłowo	– prawidłowo stosuje pojęcie <i>barbarzyńcy</i> – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>Wielka Wędrówka Ludów</i>	– wyjaśnia zewnętrzne i wewnętrzne przyczyny kryzysu Imperium Rzymskiego – wyjaśnia pojęcie	– wyjaśnia główne założenia ustrojowe dominatu – wyjaśnia znaczenie postaci Dioklecjana,	– porównuje formy ustrojowe w starożytnym Rzymie – w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-

	Rzymie • Walki wewnętrzne o władzę nad imperium • Wewnętrzne przyczyny kryzysu imperium • Wędrówka ludów • Rozpad imperium i upadek cesarstwa zachodniorzymskiego	umiejscawia w czasie upadek imperium zachodniorzymskiego – wymienia przyczyny upadku Imperium Rzymskiego	– wymienia przyczyny najazdów Germanów na Imperium Rzymskie – przedstawia znaczenie postaci Teodozjusza Wielkiego	<i>Hunowie</i> – przedstawia znaczenie postaci Romulusa Augustulusa – za pomocą mapy opisuje etapy upadku imperium zachodniorzymskiego	Konstantyna Wielkiego – w porządku chronologicznym opisuje proces upadku imperium zachodniorzymskiego	gospodarczym i kulturowym wyjaśnia przyczyny kryzysu i upadku Imperium Rzymskiego
Rozdział IV. Początki średniowiecza						
1. Cesarstwo bizantyjskie	• Cesarstwo bizantyjskie czasów Justyniana Wielkiego • Osiągnięcia Bizantyjczyków: kodyfikacja praw, architektura • Znaczenie Bizancjum dla zachowania osiągnięć cywilizacji antycznej • Rola Bizancjum dla rozwoju chrześcijaństwa	– prawidłowo stosuje pojęcie <i>Bizancjum</i> – prawidłowo umiejscawia w czasie i przestrzeni imperium Justyniana Wielkiego – rozpoznaje główne dzieła kultury cesarstwa bizantyjskiego	– wymienia cechy sztuki bizantyjskiej – wymienia najważniejsze dokonania Justyniana Wielkiego – rozpoznaje plan Konstantynopola	– opisuje ustrój polityczny Bizancjum – wyjaśnia znaczenie panowania Justyniana Wielkiego – za pomocą mapy przedstawia ekspansję Bizancjum za czasów Justyniana Wielkiego	– opisuje w porządku chronologicznym dzieje imperium bizantyjskiego – wyjaśnia pojęcie <i>ikonoklazm</i>	– w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym przedstawia znaczenie Bizancjum dla dziejów Europy
2. Narodziny i podboje islamu	• Okoliczności powstania islamu • Zasady islamu i przyczyny jego popularności • Podboje islamu i powstanie kalifatu • Powstanie podziałów w islamie • Osiągnięcia cywilizacyjne Arabów	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Arabowie, islam, muzułmanie</i> – prawidłowo umieszcza w czasie i przestrzeni powstanie islamu – rozpoznaje główne cechy kultury islamskiej	– wymienia główne założenia religii islamskiej – wymienia etapy rozwoju religii islamskiej – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Mahomet, Allah, Koran, meczet</i>	– wyjaśnia genezę powstania islamu – za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się islamu – przedstawia działalność Mahometa – wyjaśnia pojęcia: <i>dżihad, sunnici, szyici</i>	– opisuje w porządku chronologicznym rozwój imperium arabskiego – wyjaśnia przyczyny sukcesu islamu – wyjaśnia pojęcie <i>kalifat</i> – wymienia osiągnięcia cywilizacyjne Arabów	– w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania islamu dla dziejów – wyjaśnia znaczenie Arabów dla dziejów cywilizacji ludzkiej
3. Na gruzach	• Państwa barbarzyńskie na gruzach Imperium	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Germanie,</i>	– opisuje cechy ustrojowe państw germańskich	– za pomocą mapy opisuje proces	– wyjaśnia rolę Chłodwiga, Karola	– w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie

Imperium Rzymskiego	- Rzymskiego - Chryścianizacja plemion barbarzyńskich - Wzrost znaczenia Franków i powstrzymanie ekspansji islamu w Europie - Utworzenie państwa kościelnego	<i>Frankowie, chrystianizacja</i> – lokuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Franków – lokuje w czasie i przestrzeni powstania Państwa Kościelnego	– wymienia i wskazuje na mapie państwa germańskie	powstania państwa Franków – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Merowingowie, Karolingowie, majordom</i>	Młota i Pepina Krótkiego – opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwojowe państwa Franków	powstania państwa Franków
4. Imperium Karola Wielkiego	- Podboje Karola Wielkiego - Renesans karoliński i osiągnięcia kulturalne Franków - Dziedzictwo Imperium Rzymskiego w kulturze Franków - Rozwój prawa i administracji państwowej za rządów Karola Wielkiego	– lokuje w czasie i przestrzeni imperium Karola Wielkiego – prawidłowo stosuje pojęcie <i>cesarz</i> – wymienia główne osiągnięcia Karola Wielkiego	– opisuje cechy ustrojowe państwa Franków w czasach Karolingów – wymienia osiągnięcia kulturowe w czasach Karola Wielkiego – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>marchia, hrabstwo, 7 sztuk wyzwolonych, minuskuła karolińska</i>	– wyjaśnia pojęcia: <i>uniwersalizm karoliński, renesans karoliński</i> – wyjaśnia rolę Karola Wielkiego dla dziejów państwa Franków – za pomocą mapy opisuje rozwój państwa Karola Wielkiego	– opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwojowe państwa Franków w czasach Karolingów	– w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie panowania Karola Wielkiego dla dziejów Europy
5. Czasy Ottonów	- Znaczenie traktatu z Verdun dla przyszłego podziału Europy Zachodniej - Kształtowanie się Francji i Niemiec - Najazdy Normanów - Próby stworzenia europejskiej monarchii uniwersalistycznej przez Ottona III - Najazdy Węgrów	– lokalizuje w czasie i przestrzeni traktat w Verdun – lokalizuje w czasie i przestrzeni imperium Ottonów	– prawidłowo stosuje pojęcie: <i>uniwersalizm cesarski, Normanowie, wikingowie, I Rzesza, Węgrzy</i> – za pomocą mapy opisuje proces rozpadu imperium Karolingów	– opisuje cechy ustrojowe I Rzeszy – za pomocą mapy opisuje rozwój I Rzeszy	– wyjaśnia znaczenie traktatu w Verdun – wyjaśnia rolę Ottona I i Ottona III dla dziejów Europy	– w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie imperium Ottonów dla Europy – porównuje idee uniwersalne Karolingów i Ottonów
6. Feudalizm i	Zasady funkcjonowania i najważniejsze cechy	– prawidłowo stosuje pojęcie <i>stan społeczny</i>	– opisuje elementy drabiny feudalnej	– wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>feudalizm</i>	– opisuje główne zasady społeczeństwa	– w szerokim zakresie wyjaśnia cechy

społeczeństwo stanowe	- systemu feudalnego - Drabina feudalna i role poszczególnych grup społecznych	– rozpoznaje rycerza i opisuje jego uzbrojenie	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>system lenny, wasal, senior, herb</i> – charakteryzuje życie codzienne rycerzy	– wymienia cechy kultury rycerskiej	stanowego	społeczeństwa feudalnego
7. Pierwsze państwa Słowian	- Pochodzenie Słowian - Państwo Samona i państwo wielkomorawskie - Misja Cyryla i Metodego oraz początek obrządku i alfabetu słowiańskiego	– prawidłowo stosuje pojęcie <i>Słowianie</i> – prawidłowo wskazuje na mapie tereny pierwszych państw słowiańskich	– za pomocą mapy wskazuje tereny Słowian wschodnich, zachodnich i południowych – opisuje cechy kultury i wierzeń słowiańskich	– za pomocą mapy opisuje proces powstawania pierwszych państw słowiańskich – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Przemyslidzi, Rurykowicze</i>	– wyjaśnia problem rozwoju chrześcijaństwa dla dziejów Słowian – wyjaśnia rolę: Cyryla i Metodego, Włodzimierza Wielkiego	– w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania pierwszych państw słowiańskich
Rozdział V. Polska za pierwszych Piastów						
1. Pradzieje ziem polskich	- Początki osadnictwa na ziemiach polskich - Kultura łużycka i osada w Biskupinie - Wpływy rzymskie na ziemiach polskich - Przybycie Słowian na ziemię polskie	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>kultura łużycka, Biskupin</i>	– wskazuje na mapie pierwsze ośrodki plemion polskich – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>ród, plemię</i>	– opisuje cechy kultury łużyckiej – prawidłowo stosuje pojęcie <i>szlak bursztynowy</i>	– opisuje losy ziem polskich w prehistorii i starożytności – wyjaśnia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich	– w szerokim aspekcie przedstawia losy ziem polskich w starożytności i wczesnym średniowieczu
2. Początki państwa polskiego	- Początki ekspansji terytorialnej Polan - Polityka wewnętrzna i zagraniczna Mieszka I - Przyczyny, okoliczności i znaczenie chrystianizacji Polski w obrządku zachodnim	– lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Polan – prawidłowo stosuje pojęcie <i>Piastowie</i> – lokalizuje w czasie chrzest Polski	– wymienia osiągnięcia Mieszka I – wymienia przyczyny chrystianizacji Polski – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>drużyna, gród</i>	– wyjaśnia rolę Mieszka I i Dobrawy – za pomocą mapy przedstawia proces rozwoju państwa pierwszych Piastów	– wyjaśnia rolę chrystianizacji dla dziejów Polski – opisuje i ocenia politykę zagraniczną Mieszka I – wyjaśnia pojęcie <i>Dagome iudex</i>	– w szerokim zakresie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa pierwszych Piastów
3. Panowanie Bolesława Chrobrego	- Podboje Bolesława Chrobrego - Organizacja drużyny książęcej i państwa piastowskiego - Początki organizacji	– lokalizuje w czasie zjazd gnieźnieński i koronację Bolesława Chrobrego – wskazuje na mapie państwo Bolesława Chrobrego	– wyjaśnia znaczenie postaci św. Wojciecha, Bolesława Chrobrego – wymienia skutki zjazdu gnieźnieńskiego – wyjaśnia znaczenie	– za pomocą mapy opisuje zmiany granic Polski w czasach pierwszych Piastów – wymienia przyczyny i skutki wojen Bolesława	– opisuje i ocenia politykę Bolesława Chrobrego – wyjaśnia znaczenie postaci: Ottona III i Henryka II	– w szerokim aspekcie wyjaśnia dzieje Polski w czasach Bolesława Chrobrego – zestawia wydarzenia z dziejów Polski i Europy

	kościelnej na ziemiach polskich • Polityka zagraniczna Bolesława Chrobrego • Koronacja królewska Chrobrego i jej znaczenie	– wymienia główne osiągnięcia Bolesława Chrobrego – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>król, koronacja</i>	pojęć: <i>relikwia, święty, trybut, arcybiskupstwo, biskupstwo, Drzwi Gnieźnieńskie</i> – lokalizuje w czasie wojnę Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią	Chrobrego z Niemcami i Rusią Kijowską – opisuje cechy ustrojowe monarchii patrymonialnej		
4. Kryzys monarchii Piastów	• Zewnętrzne i wewnętrzne skutki polityki podbojów i szybkiej chrystianizacji • Czynniki decentralizacyjne w państwie piastowskim • Utrata znaczenia monarchii piastowskiej • Odbudowa państwowości za Kazimierza Odnowiciela	– prawidłowo stosuje pojęcie tendencje centralistyczne i decentralistyczne – wskazuje na mapie państwo pierwszych Piastów – wymienia główne osiągnięcia Kazimierza Odnowiciela	– umiejscawia w czasie koronację Mieszka II – wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny klęski Mieszka II – prawidłowo stosuje pojęcie <i>powstanie ludowe</i>	– za pomocą mapy wskazuje zmiany terytorialne Polski w XI–XII w. – wyjaśnia znaczenie postaci Mieszka II i Kazimierza Odnowiciela	– wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny kryzysu Polski pierwszych Piastów – wyjaśnia znaczenie postaci: Bezpryma, Masława	– w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i okoliczności kryzysu państwa pierwszych Piastów
5. Od Bolesława Śmiałego do Bolesława Krzywoustego	• Polska w polityce międzynarodowej w XI w. • Panowanie Bolesława Śmiałego • Spór Śmiałego z biskupem Stanisławem • Walki pomiędzy Piastami o sukcesję na przykładzie konfliktu między Krzywoustym a Zbigniewem • Polityka zagraniczna Krzywoustego	– umiejscawia w czasie koronację Bolesława Śmiałego – wymienia główne osiągnięcia Bolesława Śmiałego – wymienia główne osiągnięcia Bolesława Krzywoustego	– wymienia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego – wyjaśnia znaczenie postaci św. Stanisława – lokalizuje w czasie wojnę Krzywoustego z Niemcami	– za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną Bolesława Krzywoustego – wyjaśnia znaczenie postaci Galla Anonima	– wyjaśnia okoliczności koronacji Bolesława Śmiałego – wyjaśnia problem konfliktu króla Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem – wyjaśnia okoliczności walki o władzę za panowania Władysława Hermana	– w szerokim aspekcie przedstawia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego – w szerokim aspekcie ocenia postać Bolesława Krzywoustego
6. Testament	• Postanowienia statutu Bolesława Krzywoustego	– umiejscawia w czasie i przestrzeni okres rozbicia	– wyjaśnia pojęcia: <i>rozbicie dzielnicowe, testament</i>	– za pomocą mapy i drzewa	– opisuje w porządku chronologicznym proces	– wyjaśnia w szerokim aspekcie proces rozbicia

Bolesława Krzywoustego	- Konflikt pomiędzy synami Krzywoustego - Podział państwa piastowskiego w wyniku testamentu Krzywoustego - System senioratu i pryncypatu – funkcjonowanie i upadek - Wzrost znaczenia rycerstwa – feudalizm na ziemiach polskich - Pogłębianie się rozbicia dzielnicowego	dzielnicowego – prawidłowo stosuje pojęcie <i>rozbicie dzielnicowe</i>	<i>Krzywoustego</i> – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>seniorat, pryncypat</i> – wymienia przyczyny i skutki rozbicia dzielnicowego	genealogicznego opisuje proces rozbicia dzielnicowego w Polsce	rozbicia dzielnicowego w Polsce – wyjaśnia znaczenie postaci: Władysława Wygnąńca, Bolesława Kędzierzawego, Mieszka Starego, Kazimierza Sprawiedliwego	dzielnicowego w Polsce
Rozdział VI. Pełnia i schyłek średniowiecza						
1. Między cesarstwem a papieżem	- Wielka schizma wschodnia i jej skutki - Kryzys papieżstwa w X w. i ruchy odnowy Kościoła - Spór papieżstwa z cesarstwem – przyczyny, przebieg i skutki - Papieżstwo u zenitu potęgi politycznej - Stronnictwa propapieskie i procesarskie w średniowiecznej Europie	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>władza uniwersalna, prawosławie, katolicyzm</i> – wymienia cele polityki Grzegorza VII	– wyjaśnia pojęcia: <i>wielka schizma wschodnia, spór o inwestyturę, ekskomunika, celibat</i> – lokalizuje w czasie wielką schizmę wschodnią i spór o inwestyturę – wskazuje na mapie obszary zdominowane przez prawosławie i obszary dominacji katolicyzmu – wymienia różnicę między katolicyzmem a prawosławiem	– wyjaśnia pojęcia: <i>symonia, nepotyzm, konklawe, reforma gregoriańska, obóz gregoriański</i> – wyjaśnia przyczyny i skutki sporu o inwestyturę – wyjaśnia znaczenie postaci Grzegorza VII i Henryka IV	– wyjaśnia znaczenie reformy kluniackiej – w porządku chronologicznym opisuje proces sporu o inwestyturę – wyjaśnia znaczenie postaci Innocentego III	– w szerokim aspekcie ukazuje skutki wielkiej schizmy wschodniej – w szerokim aspekcie wyjaśnia proces sporu o inwestyturę
2. Wyprawy krzyżowe	- Przyczyny ekonomiczne, polityczne, społeczne i religijne wypraw krzyżowych - Przebieg walk i najwybitniejsi wodzowie	– lokalizuje na mapie Królestwo Jerozolimskie – lokalizuje w czasie okres krucjat – prawidłowo stosuje pojęcie <i>krucjata</i>	– wymienia przyczyny i skutki krucjat – wymienia zakony rycerskie powstałe w czasie krucjat – prawidłowo stosuje	– za pomocą mapy opisuje przebieg krucjat – wyjaśnia przyczyny początkowych sukcesów krzyżowców – opisuje losy zakonów	– w porządku chronologicznym opisuje przebieg krucjat – wyjaśnia znaczenie postaci: Fryderyk Barbarossa, Saladyn	– w szerokim aspekcie ukazuje rolę krucjat dla dziejów politycznych, gospodarczo-społecznych i kulturowych Europy

	• Zakony rycerskie – okoliczności powstania i charakterystyka trzech najważniejszych zakonów • Skutki negatywne i pozytywne wypraw krzyżowych • Przebieg rekonkwisty w Hiszpanii		pojęcie <i>rekonkwista</i>	rycerskich – wyjaśnia pojęcia: <i>wyprawa ludowa, handel lewantyński</i> – wyjaśnia znaczenie postaci Urbana II		
3. Najazdy mongolskie	• Przebieg podbojów Czyngis-chana i przyczyny jego sukcesów • Organizacja imperium mongolskiego • Przebieg i znaczenie inwazji mongolskiej na Europę	– lokalizuje na mapie imperium mongolskie – prawidłowo stosuje pojęcie <i>Mongołowie</i> – rozpoznaje i opisuje wojownika mongolskiego	– wymienia przyczyny i skutki podbojów mongolskich – wymienia skutki ataku Mongołów na ziemie polskie – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą	– wyjaśnia znaczenie postaci Czyngis-chana – wyjaśnia przyczyny sukcesów armii mongolskiej – za pomocą mapy opisuje proces ekspansji mongolskiej	– w porządku chronologicznym opisuje proces ekspansji mongolskiej – wyjaśnia znaczenie postaci Marca Polo	– w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania i rolę imperium mongolskiego dla dziejów Polski i świata
4. Miasto i wieś w średniowieczu	• Ożywienie gospodarcze w XI–XIII w. • Rozwój miast w średniowieczu • Rola i charakterystyka rzemiosła i handlu w średniowiecznej Europie • Struktura społeczna średniowiecznego miasta • Znaczenie i sytuacja chłopstwa w średniowieczu • Nowe formy uprawy roli w średniowieczu	– rozpoznaje cechy miasta średniowiecznego – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>dwupółowka, trójpółowka, ratusz, cech</i>	– wymienia przyczyny ożywienia gospodarczego w XI–XIII w. – wymienia zmiany wprowadzone w rolnictwie w okresie pełnego średniowiecza – wyjaśnia rolę cechów i gildii – wymienia najważniejsze miasta średniowiecznej Europy – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>patrycjat, państwo, cech</i>	– wyjaśnia okoliczności powstania gospodarki towarowo-pieniężnej – wyjaśnia znaczenie Hanzy, Wenecji, Genui i jarmarków szampańskich – za pomocą schematów opisuje warunki codziennego życia mieszkańców średniowiecznych miast i wsi	– wyjaśnia okoliczności powstania i cechy średniowiecznego mieszczaństwa – opisuje cechy ustrojów miast w średniowieczu	– w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym ukazuje przemiany w średniowiecznej Europie XI–XIII w. – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania samorządów miejskich dla dziejów Europy

5. Kościół w średniowieczu	• Powstanie nowych zakonów (cystersi, franciszkanie i dominikanie) • Znaczenie religii w życiu mieszkańców średniowiecznej Europy • Narodziny herezji średniowiecznych • Niewola awiniońska, upadek papieżstwa, schizma zachodnia	– prawidłowo stosuje pojęcia: <i>zakon, klasztor, herezja</i>	– wymienia cechy nowych zakonów (cystersów, dominikanów, franciszkanów) – wyjaśnia znaczenie religii w życiu średniowiecznych społeczeństw	– wyjaśnia pojęcie <i>Biblia pauperum</i> – wyjaśnia znaczenie powstania zakonów żebraczych – wyjaśnia założenia ideowe albigensów – wyjaśnia znaczenie postaci św. Franciszka, św. Dominika	– opisuje w porządku chronologicznym przemiany wprowadzane w Kościele katolickim w XI–XIII w. – wyjaśnia znaczenie postaci św. Tomasza z Akwinu – wyjaśnia okoliczności niewoli awiniońskiej i wielkiej schizmy zachodniej – wyjaśnia znaczenie soboru w Konstancji	– w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym, kulturowym wyjaśnia rolę Kościoła dla dziejów Europy
6. Europa późnego średniowiecza	• Wojna stuletnia i jej skutki • Kryzys papieżstwa i cesarstwa • Dżuma i jej następstwa • Przemiany społeczne i gospodarcze • Powstanie imperium osmańskiego • Upadek cesarstwa bizantyjskiego i jego następstwa	– prawidłowo lokuje w czasie wojnę stuletnią – prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni upadek Konstantynopola – prawidłowo stosuje pojęcie <i>czarna śmierć</i>	– wymienia przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego – wymienia główne założenia ideologii husyckiej	– wyjaśnia przyczyny i skutki wojny stuletniej – wyjaśnia rolę czarnej śmierci dla dziejów Europy – za pomocą mapy opisuje przebieg wojny stuletniej i ekspansję Osmanów – wyjaśnia rolę Joanny d’Arc, Jana Husa	– opisuje przebieg i skutki wojen husyckich – wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji osmańskiej	– w szerokim aspekcie wyjaśnia przebieg i znaczenie wojny stuletniej dla dziejów Europy – w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym wyjaśnia przebieg i znaczenie wojen husyckich – w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania imperium osmańskiego
7. Kultura średniowiecznej Europy	• Kultura stanowa w średniowieczu jako wynik funkcjonowania społeczeństwa stanowego	– rozróżnia budowle wzniesione w stylu romańskim i gotyckim – rozpoznaje najważniejsze zabytki	– za pomocą schematów opisuje style romański i gotycki – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>kultura uniwersalna</i>	– opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej – prawidłowo stosuje pojęcia	– wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza – wyjaśnia rolę	– w szerokim aspekcie ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Europy – wskazuje współczesne

	• Architektura romańska i gotycka • Literatura i teatr w średniowieczu • Malarstwo, rzeźba i inne sztuki plastyczne w średniowieczu	kultury średniowiecznej	– wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej – wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej	- architektoniczne, typowe dla budowli średniowiecznych (np. portal, nawa, rozeta) – wymienia najważniejsze uniwersytety średniowieczne – opisuje system edukacyjny w średniowieczu	- uniwersytetów dla dziejów średniowiecznej Europy – wyjaśnia rolę miast dla rozwoju kultury średniowiecznej	dziedzictwo kultury średniowiecza
Rozdział VII. Polska w późnym średniowieczu						
1. Polska dzielnicowa	• Zmiany społeczne, ekonomiczne i polityczne w okresie rozbitcia dzielnicowego • Próby zjednoczenia ziem polskich w XII i XIII w. • Najazdy mongolskie • Sprowadzenie Krzyżaków do Polski	– prawidłowo lokuje w czasie okres rozbitcia dzielnicowego – rozpoznaje i opisuje plan wsi i miasta lokowanego na prawie niemieckim – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>Marchia Brandenburska, Krzyżacy, Tatarzy</i>	– wymienia i wskazuje na mapie zewnętrzne zagrożenia dla ziem polskich – lokalizuje w czasie i przestrzeni sprowadzenie Krzyżaków do Polski – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą – wymienia skutki najazdu Mongołów na Polskę – wymienia skutki sprowadzenia Krzyżaków do Polski – wymienia cechy lokowanych na prawie niemieckim wsi i miast	– wyjaśnia znaczenie postaci Konrada Mazowieckiego – opisuje proces lokowania wsi i miast – prawidłowo stosuje pojęcia: <i>immunitet, zasadźca, sołtys, wójt, fan, ratusz, wolnizna</i>	– wyjaśnia znaczenie zjazdu w Gąsawie dla dziejów Polski – wyjaśnia znaczenie postaci: Leszek Biały, Henryk Brodaty, Henryk Pobożny – wyjaśnia przyczyny ożywienia gospodarczego na ziemiach polskich w XIII w.	– w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym wyjaśnia i ocenia skutki rozbitcia dzielnicowego dla dziejów Polski
2. Odbudowa Królestwa Polskiego	• Próby zjednoczenia Polski na przełomie XIII i XIV w. • Przebieg walki o zjednoczenie Polski	– prawidłowo lokuje w czasie koronację Łokietka – wskazuje na mapie proces zmiany granic państwa Władysława	– wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny zjednoczenia ziem polskich – wyjaśnia rolę postaci Władysława Łokietka	– za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces walki o zjednoczenie Polski	– w porządku chronologicznym opisuje proces zjednoczenia ziem polskich	– w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny zjednoczenia ziem polskich – w szerokim aspekcie

	stoczonej przez Władysława Łokietka • Konflikty z Krzyżakami, Brandenburgią i Luksemburgami • Znaczenie koronacji Władysława Łokietka	Łokietka – wymienia główne osiągnięcia Władysława Łokietka	– wymienia przyczyny i skutki wojny Władysława Łokietka z Krzyżakami – lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Płowcami	– wyjaśnia rolę Przemysła II i Wacława II – lokuje w czasie panowanie Przemysława II i Wacława II	– wyjaśnia rolę Kościoła dla procesów zjednoczeniowych – ocenia rolę panowania Przemysławów w Polsce – wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski	wyjaśnia i ocenia panowanie Władysława Łokietka – zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy
3. Polska za Kazimierza Wielkiego	• Reformy prawne i administracyjne Kazimierza Wielkiego • Osiągnięcia gospodarcze i budowa pozycji politycznej Polski • Rozwój cywilizacyjny ziem polskich • Nabytki terytorialne Polski za Kazimierza Wielkiego • Polityka zagraniczna Kazimierza Wielkiego	– prawidłowo lokuje w czasie panowanie Kazimierza Wielkiego – rozpoznaje mapę Polski z czasów Kazimierza Wielkiego – wymienia najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego	– wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów Polski w czasach panowania Kazimierza Wielkiego – wymienia najważniejsze reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego – lokalizuje w czasie powstanie Akademii Krakowskiej	– za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną i wewnętrzną Kazimierza Wielkiego – wyjaśnia przyczyny rozwoju gospodarczego Polski w czasach Kazimierza Wielkiego	– w porządku chronologicznym opisuje politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego – wyjaśnia zmiany ustrojowe w państwie Kazimierza Wielkiego – wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski	– w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego – zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy
4. Andegawenowie i Jagiellonowie	• Unia polsko-węgierska i rządy Andegawenów • Początki unii polsko-litewskiej • Polityka Władysława Jagiełły • Wzrost znaczenia szlachty na przełomie XIV i XV w.	– prawidłowo lokuje w czasie unię w Krewie – rozpoznaje mapę monarchii Jagiellonów – prawidłowo stosuje pojęcie <i>unia personalna</i> – wymienia założenia przywileju koszyckiego – wymienia założenia unii w Krewie	– wymienia przyczyny i skutki przywileju w Koszycach – lokalizuje w czasie przywilej w Koszycach, unię w Krewie – wymienia przyczyny i skutki unii krewskiej – prawidłowo stosuje pojęcie <i>przywilej generalny</i>	– wyjaśnia przyczyny przejścia władzy w Polsce przez Andegawenów – wyjaśnia polityczne i gospodarczo-społeczne skutki przywileju koszyckiego – wyjaśnia rolę postaci Ludwika Andegaweńskiego, Jadwigi, Jagiełły, Witolda	– opisuje w porządku chronologicznym dzieje unii polsko-litewskiej – porównuje założenia unii krewskiej i horodelskiej – ocenia znaczenie unii krewskiej dla dziejów Polski – wyjaśnia problem następstwa tronu po Jagiellach – wyjaśnia	– w szerokim zakresie wyjaśnia skutki przywileju w Koszycach dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej – zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy

				– lokuje w czasie unię w Horodle – wymienia przyczyny i skutki unii horodelskiej	międzynarodowy kontekst dziejów Polski – wyjaśnia pojęcie <i>przywilej jedleński</i>	
5. Wielka wojna z zakonem krzyżackim	- Przyczyny konfliktu polsko-krzyżackiego - Przebieg bitwy grunwaldzkiej i jej znaczenie - Bitwa pod Grunwaldem w kulturze polskiej i późniejszej świadomości narodowej - Konflikt polsko-krzyżacki na soborze w Konstancji	– prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni bitwę grunwaldzką – wymienia skutki bitwy grunwaldzkiej	– wskazuje na mapie Żmudź – wymienia przyczyny wojny z zakonem – lokuje w czasie i wymienia skutki I pokoju toruńskiego – za pomocą schematu opisuje przebieg bitwy grunwaldzkiej	– za pomocą mapy opisuje przebieg wielkiej wojny z Zakonem – wyjaśnia rolę postaci Władysława Jagiełły, Ulricha von Jungingena	– opisuje w porządku chronologicznym przebieg konfliktów z Krzyżakami za panowania Władysława Jagiełły – wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski – wyjaśnia znaczenie postaci Pawła Włodkowica	– w szerokim aspekcie ukazuje dalekosiężne skutki zwycięstwa grunwaldzkiego dla dziejów Polski – zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy
6. Kazimierz Jagiellończyk i wojna trzynastoletnia	- Wyprawa i śmierć Władysława Warneńczyka - Przyczyny wojny trzynastoletniej - Przebieg walk podczas wojny trzynastoletniej - Zmiany w sztuce wojennej w XV w. - Skutki wojny trzynastoletniej - Polityka dynastyczna Jagiellonów w XV w.	– prawidłowo lokuje w czasie wojnę trzynastoletnią – wskazuje zmiany terytorialne będące skutkiem wojny 13-letniej	– lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Warną – wymienia przyczyny wojny 13-letniej – wymienia skutki II pokoju toruńskiego – lokuje w czasie i wymienia postanowienia przywileju cerekwicko-nieszawskiego	– wyjaśnia przyczyny i skutki bitwy pod Warną – wyjaśnia pojęcia: <i>Związek Pruski, akt inkorporacji</i> – za pomocą mapy opisuje przebieg wojny 13-letniej – wyjaśnia znaczenie postaci Kazimierza Jagiellończyka – prawidłowo stosuje pojęcie <i>polityka dynastyczna</i>	– wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski – wyjaśnia przyczyny sukcesu Polski w wojnie 13-letniej – za pomocą mapy i drzewa genealogicznego przedstawia politykę dynastyczną Kazimierza Jagiellończyka	– w szerokim aspekcie międzynarodowym wyjaśnia i ocenia wyprawę warneńską – w szerokim politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym aspekcie wyjaśnia skutki wojny 13-letniej dla dziejów Polski – w szerokim zakresie wyjaśnia skutki przywileju cerekwicko-nieszawskiego dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej

7. Kultura Polski średniowiecznej	• Architektura średniowieczna w Polsce • Najważniejsze zabytki sztuki średniowiecznej na ziemiach polskich • Początki polskiego dziejopisarstwa • Edukacja i nauka na ziemiach polskich w średniowieczu	– rozpoznaje style architektoniczne średniowiecza – rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej w Polsce	– za pomocą schematów opisuje style romański i gotycki – wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej w Polsce – wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej w Polsce	– opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej w Polsce – opisuje system szkolnictwa w Polsce – wyjaśnia znaczenie postaci Wita Stwosza, Galla Anonima, Mistrza Wincentego zwanego Kałubkiem, Jana Długosza	– wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza w Polsce – opisuje dzieje Akademii Krakowskiej i wyjaśnia jej znaczenie	– w szerokim aspekcie ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Polski – wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza w Polsce